



Fredrik Backman

Co by můj
syn měl vědět
o světě

Od autora
bestselleru
*Muž jménem
Ove*

HOST



Co by můj syn měl vědět o světě

FREDRIK BACKMAN

1.



2.



3.



4.



Fredrik Backman

Co by můj
syn měl vědět
o světě

Brno 2017

5.



6.



SAKER MIN SON BEHÖVER VETA OM VÄRLDEN

Copyright © Fredrik Backman, 2012

Published by agreement with Salomonsson Agency

Translation © Helena Matochová, 2017

Czech edition © Host— vydavatelství, s. r. o., 2017 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-229-9 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7577-230-5 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7577-231-2 (Formát MobiPocket)

*Tuto knihu věnuji tvé babičce
za to, že mě naučila milovat slova.
A tobě.
Za všechno ostatní.*

MÉMU SYNOVI

Omlouvám se ti.

Za všechno, co budu dělat příštích zhruba osmnáct let. Za to, co všechno prošvihnu. Co nepochopím. Za všechny lístečky o rodičovských schůzkách, které mi nebudeš chtít ukázat.

Za to, kolikrát tě ztrapním. Kolikrát se dobrovolně přihlásím na tábor jako vedoucí. Za všechny holky, které nikdy nebudeš chtít pozvat domů na večeři.

Za to, že se budu před lidmi chvástat, že *máma se pletla a táta měl pravdu*.

Za to, že až tvoje škola pozve všechny rodiče na turnaj ve vybíjené, budu to trochu moc prožívat. Za to, že na tvého

matikáře zařvu „ploskolebče natvrdej“. Za to, že si budu chtít s tvými kamarády plácnout high five.

Za to, že koupím minibus.

Za to, že nosím kraťasy.

Za to, že až tě poprvé pozvou na opravdovou oslavu narozenin, přijedeme pozdě. Za to, že se budu vztekat, když je v lunaparku fronta. Za to, že prodavače v obchodě se skateboardy nazvu „pánem“. Za to, že mi nedojde, že bys radši chodil na gymnastiku než na fotbal. Za to, že se zapomínám zamykat v koupelně.

Za zájezdy. Kovbojský klobouk. Tričko „Správní chlapi váží přes 90 kilo“. Projev na tvém maturitním večírku.

Za to, kolikrát se přiopiju a dám k lepšímu ten vtíp o dvou Irech ve člunu.

Za to všechno se ti omlouvám.

Ale až na mě jednou budeš hrozně našťvaný, byl bych rád, kdyby sis uvědomil, že pro mě budeš vždycky ten roční klouček, co stál nahatý v předsíni, křenil se bezzubou pusou a šťastně svíral v náručí plyšového lva.

Až budu otravný. Až budu trapný. Až budu nespravedlivý. Pak bych chtěl, aby sis vzpomněl na onen den.

Když jsi mi odmítl prozradit, kam jsi mi sakra schoval klíčky od auta.

A aby sis uvědomil, že sis začal ty.

Tvůj táta.

CO BYS MĚL VĚDĚT O ZÁCHODOVÝCH SVĚTLECH NA FOTOBUNĚKU

No. Takže já jsem tvůj tatínek. Mám dojem, že už to začínáš chápat. Až doteď ses jen tak vezl a nechával všechnu práci na nás, ale podle mých informací je ti už rok a půl, a tudíž jsi už dost starý na to, aby ses začal leccos učit. Různé figle a tak. K tomu se stavím velmi pozitivně, to ti klidně říkám rovnou.

Protože chci, abys pochopil, že to rodičovství není zase taková sranda, jak to vypadá. Musíš toho spoustu řešit. Tašky s věcmi. Autosedačky. Ukolébavky. Rezervní rukavice.

Hovínka. Hovínka především. Šílenou spoustu hovínek musíš řešit. Aspoň v prvním roce, to se ti fakt komplet celý život točí kolem hovínek.

Smyslové vnímání hovínka. Absence hovínka. Objevení hovínka. Aromatické vlastnosti hovínka. Čekání na hovínko. Zcela vážně, neumíš si představit, jak velkou část života začneš trávit čekáním na hovínko, jakmile si pořídíš dítě.

„Zkusíme to? Fajn! Tak co, povedlo se? Co? Cože říkáš? Nepovedlo? Do prdele. Neboj, neboj. Klídek, nepanikař. Kolik je hodin? Počkáme na to? Nebo riskneme, že tam stihneme dojet, než to přijde? Riskneme to! Fajn? Nebo ne fajn? Co když to přijde cestou? Máš pravdu. Dobře. Buď zticha, ať můžu přemýšlet! Tak jo, ale co když budeme čekat, a ono nic, co pak uděláme? Přece jenom to riskneme a pojedeme? Jenže pak to přijde cestou a budeme si říkat: ,Krucinááá! Měli jsme jet rovnou, to bysme to stihli ještě před hovínkem!!!“

Chápeš? A takhle je to pořád, jakmile se jednou rozmnožíš. Celý všední den se odvíjí od logistiky hovínek. Začneš se o tom zcela bez zábran bavit s cizími lidmi. O konzistenci, barvě, časech dodání. O hovínku na prstech. O hovínku na textiliích. O hovínku, které zaleze do spár mezi dlaždičkami v koupelně. Začneš diskutovat o metafyzickém prožití hovínka. Rozebereš ho na akademické úrovni. Když švýcarští vědci oznámili v médiích, že našli dosud neobjevenou částici, která se umí pohybovat rychleji než světlo, a celý svět se ptal, co tuhle částici tvoří, všichni rodiče malých

děti se na sebe podívali a unisono si řekli: „Hovínko. To je úplně jasný, že hovínko.“

Ale nejhorší není ani tak hovínko jako takové. Naprosto nejhorší je, když nevíš. Když spatříš v obličejí dítěte drobné záškuby a jenom si říkáš: „Že by...? To vypadalo, jako by... ale možná se jenom zašklebila? Třeba si jenom... prdla? Ó, Bože na nebesích, jsme v letadle Ryan Airu, prosím, řekni, že to byl jenom prd!“ A pak musíš čekat těch pět vteřin. A je to nejdelších pět vteřin ve vesmíru, to ti garantuju. Mezi každými dvěma uběhne deset tisíc věčností a jedno bonvivánské francouzské drama. A potom, konečně, jako ve scéně z *Matrixu*, kdy se zpomalí čas, se dostaví smrad. A ten je jako rána mokrým pytlem betonu do obličeje. A následná cesta na záchod připomíná pochod vzpurných otroků do Kolosea, kde se mají utkat se lvem. Přisahám ti, že až odtamtud vyjdeš, budeš zakoušet stejný pocit jako válečníci porazivší barbary a navrátilivší se do Říma, ale cestou tam budeš mít jen jediné jméno: gladiátor.

Až povyrosteš, budu ti vyprávět o úplně prvním hovínku. Prahovínku. O tom, které všechna miminka vyrobí během prvního dne po porodu. Je úplně černočerné. Jako by se vykadilo samo zlo. Nekecám.

Toto přebalení bylo mým Vietnamem.

No jasně, asi si říkáš, proč to vytahuju zrovna teď. Ale já jen chci, abys pochopil, jak spolu všechno souvisí. Hovínko je součástí světa, víš? A v dnešní době, kdy je tak důležité životní prostředí a udržitelný rozvoj, je třeba si uvědomovat,

jakou roli hrají hovínka v širším kontextu. Jaký význam mají hovínka pro moderní technologie.

Protože abys věděl, svět nevypadal vždycky takhle. Byla doba, kdy nebylo všechno elektronické a na počítačích. Dokážeš si představit, že když jsem byl malý, mohlo se stát, že ses třeba koukal na film a nemohl sis vzpomenout, jak se jmenuje nějaký herec, a nedalo se to nijak zjistit! Jedině počkat do zítřka, zajít do knihovny a vyhledat si to. Já vím. Šílený. Nebo jsi chtěl třeba zavolat kamarádovi a na něco se ho zeptat, ale tůdle: po deseti zazvoněních jsi to musel položit s tím, že „hm, není doma“. Není d-o-m-a, chápeš to?

To byla jiná doba. Ale pak přišly všechny ty technologie. Internet a mobily a dotykové obrazovky a další srandičky, a to dostalo naši generaci pod hrozný tlak, jakmile jsme se stali rodiči, rozumíš? Všechny předchozí generace rodičů se mohly vymlouvat, že „nevěděly“. To tak rodiče dělávají. Tys pila víno, když jsi kojila? „Nevěděla jsem.“ Nechali jste nás snídat skořicové rolky? Sedět na zadním sedadle bez pásu? Brala jsi v těhotenství LSD? „Ale prosím tě, my jsme přece nic n-e-v-ě-d-ě-l-i. To bylo v sedmdesátých letech, však víš. Tehdy to vlastně ani nebylo nebezpečný!“

Ale moje generace ví, jasný? My víme VŠECHNO! Takže až v tvé výchově něco kiksne, budu za to moct já. Před právníky v životě neobstojím s tím, že jsem jednal v dobré víře. Mohl jsem si to přece vygooglit. Měl jsem si to vygooglit. Panebože, proč jsem si to nevygooglit?

Sakra.

Prostě jen nechceme udělat chybu. To je všechno. Z celé naší generace vyrostli specialisté na jednu nebo dvě věci. Máme e-shopy a daňové úlevy a konzultanty a osobní kouče a Apple Support. Nic nezkoušíme sami, zavoláme někomu, kdo se v tom vyzná. Příroda nás na vás nepřipravila.

A tak googlíme. Pročítáme diskuse. Voláme do zdravotní poradny, protože jste se *málem* praštili do hlavy o hranu stolu, a ptáme se, jestli to na vás mohlo zanechat „duševní následky“, protože nechceme riskovat, že až za šestnáct let dostanete pětku z matematiky, napadne nás: „Že by tenkrát dostal posttraumatický šok? Že by to bylo tím?“ Chápeš? Nechceme mít na svědomí, že místo abyste se učili, hráli jste si po nocích s debilníma paprskometama a létajícíma autíčkama!

Protože vás máme rádi.

Nic víc v tom není. Chceme, abyste byli lepší než my. Protože jestli naše děti nebudou lepší než my, jaký má vůbec všechno smysl? Chceme, abyste byli hodnější, chytřejší, pokornější, štedřejší a míň sobectí než my. Chceme vám vytvořit ty nejlepší podmínky, na jaké se zmůžeme. A tak studujeme metody uspávání, chodíme na semináře, kupujeme ergonomické vaničky a tlačíme prodavače auto-sedaček ke zdi a řveme na ně: „Tu nejbezpečnější! Dejte mi tu NEJBEZPEČNĚJŠÍ, jasný?“ (Ale ne že bych tohle dělal já, nesmíš zase mámě všechno věřit.)

Sledujeme vaše dětství přes kamery tak, že vila z Big Brothera je proti tomu ztělesněné soukromí, chodíme na

miminkovské plavání, kupujeme prodyšné funkční oblečky v genderově neutrálních barvách a prostě se strašně, strašně bojíme, že uděláme chybu. Protože velmi dlouho jsme platili za největší egoisty v dějinách lidstva, dokud jsme se nestali rodiči a neuvědomili si, jak jsme vlastně bezvýznamní.

Zjištění, že od tohoto okamžiku budeš dýchat výhradně plícemi někoho jiného, tě zasáhne tvrději, pokud na to nejsi připravený.

Chceme vás jenom chránit. Ušetřit vás všech zklamání, selhání a nešťastných lásek. Přitom nemáme páru, co vlastně způsobujeme, mít dítě je v mnoha ohledech podobné jako řídit bagr v obchodě s porcelánem. S nohou v sádře. S lyžařskou kuklou nasazenou obráceně. Opilí.

Ale zkoušíme to. Krucinál. Protože chceme být co nejlepší rodiče. To je všechno.

A tak googlíme. Všechno si googlíme.

A pečujeme o životní prostředí. Protože tuhle planetu jsme nezdědili po předcích, ale vypůjčili jsme si ji od svých dětí, a podobný kecy. My těm kecům věříme! Jsme ochotni se za ty kecy bít! Máme ty kecy na plakátech s indiánem! A tak kupujeme lepší auta. Třídíme odpad. Instalujeme na všechna světla malinké fotobuňky, aby se automaticky zhasla, když v místnosti nikdo není. A občas zajdeme příliš daleko. Děláme to s těmi nejlepšími úmysly, ale občas toho chceme moc. Někdy je moje generace prostě přehnaně ambiciózní, zkus to pochopit. A tak nějakého kou-

máka občas napadne nainstalovat světla s fotobuňkou na záchody v nákupním centru. Světla, která se zhasnou po třiceti vteřinách.

A tak tu stojíme. Ty a já. A hovínko. Potmě.

Nejsi ještě tak velký, abys viděl na olympiádě lidi zápasit v takovém tom řeckořímském stylu, ale zhruba tak nějak to vypadá, když sedíš na záchodě, najednou ti zhasne světlo a ty se ho snažíš rozsvítit. Takže si představ, jaké novátorské pojetí *Labutího jezera* musím vyseknout, abych rozsvítil, když mám v jedné ruce plínku těžkou jako činku a v druhé půl balení vlhčených ubrousků a balancuju na jedné noze, protože druhým kolenem podpírám přebalovací pult, abys z něj nespádl.

A právě teď, v této situaci, cítím, že moje generace to s tou ekologicky šetrnou technologií drobátko přepískla. Podle mě. Chápeš?

Myslím, že chápeš.

Jenom chci, abys věděl, že tě mám rád. Až budeš dospělý, pochopíš, že jsem ve tvé výchově udělal spoustu chyb. Vím to. Jsem s tím smířený. Ale chci, abys věděl, že jsem se snažil úplně, úplně nejvíc, jak jsem uměl. Nechal jsem na hřišti všechno. Vypustil jsem tam duši.

Googlil jsem, div jsem se z toho neposral.

Ale ta tma byla tehdy příšerná. A všude hovínko. Občas se člověk musí řídit instinktem. Naprosto upřímně, můžeš být rád, že jsme odtamtud vylezli živí.